

Uchwała z dnia 13 maja 1998 r.

III ZP 10/98

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędzia SN: Adam Józefowicz, Sędzia S.A.: Alina Krusz-Stankiewicz.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Witolda Bryndy, w sprawie z powództwa Jerzego Z. przeciwko Gminnej Spółdzielni „S.Ch.” w O. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 13 maja 1998 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki w Gdańsku-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Gdyni postanowieniem z dnia 27 stycznia 1998 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 KPC:

Czy pracownik, który po rozwiązaniu stosunku pracy nabywa prawo do zasiłku przedemerytalnego może ubiegać się o nagrodę jubileuszową w oparciu o § 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalenia okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358 z późn. zmianami) ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Pracownik, któremu po rozwiązaniu stosunku pracy przysługuje zasiłek przedemerytalny, nie nabywa prawa do nagrody jubileuszowej na zasadach określonych w § 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalenia okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasadach jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358 ze zm.).

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki w Gdańsku-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Gdyni przedstawił przytoczone we wstępnej części uchwały zagadnienie

prawne podając, że wyłoniło się ono w sprawie z powództwa Jerzego Z. przeciwko Gminnej Spółdzielni „S.Ch.” w O. o zasądzenie kwoty 3.700 zł z tytułu nagrody jubileuszowej za 40 lat pracy.

Sąd Rejonowy oddalił powództwo poczyniwszy następujące ustalenia: Jerzy Z. pracował w pozwanej Spółdzielni od 2 lutego 1958 r. do 31 lipca 1997 r. z tym że w międzyczasie odbywał zasadniczą służbę wojskową. Był to jego jedyny zakład pracy. Rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło na mocy porozumienia stron z przyczyn ekonomicznych, z uwagi na redukcję etatów. Powodowi wypłacono odprawę przysługującą osobom, z którymi rozwiązano stosunek pracy z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy. Od daty rozwiązania umowy o pracę powód pobiera zasiłek przedemerytalny. W obowiązującym w pozwanej Spółdzielni zakładowym systemie wynagradzania (zakładowym układzie zbiorowym) przewidziano wypłatę narody jubileuszowej na 40 lat pracy i odesłano do ogólnie obowiązujących przepisów w zakresie zaliczania okresów pracy i innych okresów do zatrudnienia uzasadniającego nabycie prawa do narody jubileuszowej. Okres ten w przypadku powoda wynosi 39 lat i 6 miesięcy. Sąd Rejonowy uznał, że nie ma do powoda zastosowania § 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalenia okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358). W myśl tego przepisu w chwili rozwiązania stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę lub rentę inwalidzką pracownikowi, któremu do nabycia prawa do nagrody brakuje mniej niż 12 miesięcy licząc od dnia rozwiązania stosunku pracy, nagrodę wypłaca się w dniu rozwiązania stosunku pracy. Powód będzie mógł przejść na emeryturę („normalną”) za 4 lata z chwilą ukończenia 60 lat.

Przedstawiając rozpoznawane zagadnienie prawne Sąd Wojewódzki przytoczył poglądy prezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego w sprawie III PZP 7/89 (OSNCP 1989 z. 6 poz. 77). Sąd Najwyższy uznał, że użycie w poprzednio obowiązującej uchwale Rady Ministrów Nr 138 z dnia 22 września 1978 r. w sprawie ustalenia okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 35, poz. 132) wyrażen „w związku” i „z powodu” sprawia, że nie jest istotne, czy rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło na skutek czynności jednej ze stron, czy na mocy porozumienia stron. Przyczyną rozwiązania stosunku pracy nie jest przejście na emeryturę w sytuacji, gdy pracownik nie spełnia warunków do uzyskania emerytury bądź to na skutek braku wymaganego

okresu zatrudnienia, bądź też nieosiągnięcia stosownego wieku. W wyroku z 28 marca 1991 r., I PR 496/90 niepublikowanym Sąd Najwyższy uznał, że spełniona jest przesłanka rozwiązania stosunku pracy z powodu przejścia na rentę jeżeli pracownik został zaliczony do jednej z grup inwalidów bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy. W wyrokach z dnia 8 grudnia 1993 r., I PRN 111/93 (OSNCP 1994 z. 12 poz. 243) i z dnia 26 maja 1995 r., I PRN 20/95 (OSNAPiUS 1996 nr 1 poz. 209) Sąd Najwyższy rozważał „związek” między rozwiązaniem stosunku pracy i nabyciem prawa do emerytury lub renty stojąc na stanowisku, że może on mieć charakter nie tylko czasowy, przyczynowy, ale również funkcjonalny. Sąd Wojewódzki zauważył, że powód będzie otrzymywał zasiłek przedemerytalny do chwili uzyskania uprawnień emerytalnych. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego za twierdzącą odpowiedź na przedstawione pytanie przemawia wykładnia celowościowa, bo oczywiste jest, że osoba pobierająca zasiłek przedemerytalny („w tym wieku”) nie znajdzie już pracy, co potwierdza art. 37 ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu, w którym zwolniono te osoby z obowiązku zgłoszenia w rejonowym urzędzie pracy gotowości do podjęcia pracy. Za przeczącą odpowiedź przemawia natomiast wykładnia językowa.

Prokurator biorący udział w posiedzeniu jawnym przed Sądem Najwyższym wniósł o udzielenie odpowiedzi przeczącej. Jego zdaniem pracownik, który po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn ekonomicznych z uwagi na redukcję etatów i po otrzymaniu należnej z tego tytułu odprawy pieniężnej nabywa prawo do zasiłku przedemerytalnego nie spełnia wymogów z § 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad ich obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W przepisie § 9 zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358 ze zm.) warunki wypłaty nagrody określone są jasno, co przyjmuje Sąd Wojewódzki przedstawiający zagadnienie prawne. Trudno zinterpretować zwrot „z powodu przejścia na emeryturę” w ten sposób, żeby rozumieć go jako równoznaczny z „przejściem” na zasiłek przedemerytalny wówczas, gdy zasiłek ten przysługuje tylko

osobom, które nie nabyły prawa do emerytury. Osoby uprawnione do zasiłku przedemerytalnego muszą bowiem spełniać warunki do uzyskania statusu bezrobotnego, a bezrobotnym jest osoba, która nie nabyła prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej (art. 37 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. c ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, jednolity tekst: Dz. U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128 ze zm.). Jeżeli zatem pracownik pobiera zasiłek przedemerytalny, to jego stosunek pracy nie został rozwiązany „z powodu” przejścia na emeryturę. Określenie „z powodu” ma inne znaczenie niż „w związku”. W przepisie § 9 odwołano się wyraźnie do przyczyn rozwiązania stosunku pracy, podczas gdy sformułowanie „w związku” dawałoby większe możliwości interpretacji o charakterze celowościowym (funkcjonalnym) prezentowanej w uzasadnieniu postanowienia, w którym Sąd Wojewódzki przedstawił rozpatrywane zagadnienie prawne. Określenie „w związku” użyte zostało np. w art. 92¹ KP, w którym uregulowano prawo do odprawy emerytalnej (rentowej). Takie właśnie określenie było analizowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, np. w wyroku z dnia 23 listopada 1993 r., I PRN 113/93 (OSNCP 1994 z. 12 poz. 243), w którym uznano, że „związek” może mieć charakter przyczynowy, czasowy a także funkcjonalny. Wykładnia celowościowa akcentująca niemożliwość (z uwagi na wiek) znalezienia pracy przez osobę pobierającą zasiłek przedemerytalny nie ma oparcia - zdaniem Sądu Najwyższego - w treści przepisu § 9. Jest to przepis o charakterze wyjątkowym, w którym przewidziano możliwość wypłacenia nagrody mimo nieprzepracowania okresu czasu, za który nagroda ta przysługiwałaby. Przepis taki powinien być zatem interpretowany ściśle. Ustanowiono w nim rodzaj przywileju przyznawanego w określonych warunkach. Nie można uznać, by z przywileju można było korzystać również w warunkach uznanych za analogiczne. Nie ma podstaw do twierdzenia, by celem przepisu § 9 było złagodzenie niemożliwości zarobkowania po rozwiązaniu stosunku pracy. Pracownik po przejściu na emeryturę może kontynuować pracę zarobkową. Jest to okoliczność obojętna dla skorzystania z omawianego przywileju. W przepisie § 9 przewidziano możliwość wcześniejszego nabycia prawa do nagrody, jeżeli chodzi o rencistów, tylko wówczas, gdy (według ówczesnej nomenklatury) była to renta I lub II grupy albo renta inwalidzka w związku w wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową. Nie każde zatem „przejście na rentę” powodowało nabycie prawa do nagrody, a możliwość zarobkowania rencisty po ustaniu stosunku pracy również była okolicznością pozbawioną znaczenia. Przeciwno dopuszczeniu celowościowej wykładni § 9 zaprezentowanej przez Sąd

Wojewódzki, przemawia też charakter nagród jubileuszowych, które nie są powszechnymi świadczeniami ze stosunku pracy.

Te wszystkie względy uzasadniają podjęcie uchwały o treści przedstawionej w sentencji.

N o t k a

Teza wyroku z dnia 28 marca 1991 r., I PR 496/90 została opublikowana w czasopiśmie Rejent 1991 nr 5 s. 145.

=====